

SAK:n hallituksen varapuheenjohtaja Matti Huutola
Paasitorni, Helsinki

Puhe SAK:n edustajiston kokouksessa 21.11.2019

Arvoisa puheenjohtajisto, hyvät edustajiston jäsenet

Tänä syksynä on julkisuudessa sanottu ja arvioitu, että vahvasti markkinoiden autuuteen nojautuva markkinakapitalismi on menossa rikki, ellei jo rikkoutunut. Kasvava talous ja siitä kertynyt varallisuus ohjautuvat nyt maapallolla – ja osin jo Suomessakin – kovin harvojen hyödyksi.

Varallisuuserot ovat kasvaneet paljon tuloeroja enemmän, joka todentui täällä meillä Suomessakin, kun vuoden 2018 verotiedot julkaistiin.

Taloudellisten valtarakenteiden kannalta omistajuus ja omaisuus ovat keskeisimmässä asemassa. Pääoman omistaminen tarjoaa investointimahdollisuuksia, mutta myös ylivertaista talouspoliittista ohjausvaltaa.

Pääoman omistajat voivat uhata – ja ovat uhanneetkin – investointien siirtämisellä alhaisemman veroasteen maihin, mikäli heidän haluamiaan talouspoliittisia uudistuksia ei toteuteta. Pääomia omaavien uhkausten ja painostusten voima on ollut vahvaa. Painostuksien edessä ovat hallitukset ja osin työmarkkinapolitiikkakin joutunut nöyrytymään, kieltämättä ehkä liiaksikin.

Rikkain kaksi prosenttia maailman väestöstä omistaa globaalista varallisuudesta 51 prosenttia. Vaurain kymmenen prosenttia taas hallitsee peräti 85 prosenttia maailman varallisuudesta. Samaan aikaan maailman väestön köyhempi puolisko omistaa vain yhden prosentin maailman yhteenlasketusta pääomasta.

Mainittakoon, että Yhdysvalloissa rikkain kymmenen prosenttia omistaa 70 prosenttia pääomasta. Vauraimman prosentin osuus on lähes kolmannes.

Suomessa tilastokeskuksen virallisten tietojen mukaan varallisuuden varakkain kymmenesosan omisti noin 47 prosenttia nettovarallisuudesta vuonna 2016.

Viisi vähävaraisinta kymmenystä eli puolet kotitalouksista omisti noin 6 prosenttia nettovarallisuudesta. Verotietojen julkaisun yhteydessä kuulimme, että meille Suomeen on syntynyt pieni ja erittäin vauraus joukko, joka kulkee ihan omilla sfääreissään varallisuutensa kanssa.

Arvoisa edustajisto – vaikka Suomi ei tuloeroissa amerikkalaisen mittoihin mahdu, olemme sitä kohti kuitenkin hyvää vauhtia menossa.

Rikkaiden rikastuminen ei lisää kysyntää

Rikkaimpien rikastumista perustellaan usein talouskasvun argumentein. Väittämän mukaan rikkaiden rikastuminen lisää kansantalouksien talouskasvua. Kasvun oletetaan jakautuvan tavalla, joka hyödyttää kaikkia. Useissa tutkimuksissa on kuitenkin todettu, että rikkaiden rikastuminen ei lisää talouskasvua. Päinvastoin, tulojen epätasa-arvolla ja hitaalla kasvulla on nähty olevan selkeä yhteys.

Talouskasvu perustuu suuressa osassa kansantalouksia pitkälti kysyntään. Kysyntään vaikuttaa merkittävästi tulonjako, koska pienituloiset kuluttavat keskimääräisesti suuremman osan tuloistaan kuin suurituloiset – minkä me toki kaikki tiedämme ilman tutkimuksiakin. Varallisuuden kasautuminen rikkaille vaikuttaa siis negatiivisesti kysyntään, ja sitä kautta myös talouskasvuun.

Hyvät ammattiyhdistystoverit. Tämän suuntainen kapitalismi joutaakin mennä. Vastuullinen markkinatalous sisältää toimivat työmarkkinat ja vastuun heikoimmista. Meillähän ay-liikkeessä ajatuksena on, että kakku pitää yhdessä leipoa, jotta syntyy jaettavaa. Nyt on puhallettu jauhot silmille ja jaettavaa on vähemmän.

Valitettavasti tämä rikki mennyt markkinatalous ja voimistunut kapitalismi näkyy kuitenkin koko maapallolla, ja meillä Suomessakin kansallismielisten äärioikeistolaisten voimien vahvistumisena.

Arvoisat edustajat

Yhtä vakava kysymys on, ovatko myös sopimusyhteiskunta ja sopimisen kulttuuri menossa rikki Suomessa?

Itse olen tavalla tai toisella päässyt olemaan mukana työehtosopimusten kehittämisessä 80-luvun alusta lähtien. Eduskunnassa lainsäätäjän ominaisuudessa, jolloin käytännössä uusittiin työntekijän turvaksi ns. työelämän perustuslakeja, kuten työehtosopimuslaki, työsopimuslaki, yhteistoimintalainsäädäntö ja lukuisia määriä muita uudistuksia, jotka Euroopan Unionin jäsenyys toi tullessaan. Suomalaisen työelämän menestykäs historia perustuu sopimiseen ja sopimisen kulttuuriin.

Tällä hetkellä meneillään olevassa sopimuskierröksessä on merkkejä siitä, että vahvasti markkinavoimiin tukeutuva työnantajataho etenee nyt siis poliittinen ideologia edellä.

Työnantajataho on viime vuosina tottunut vahvaan ohjausvaltaan, johon tilan sekä tuen on antanut poliittinen asetelma.

Hyvät edustajiston jäsenet

Pahoin pelkään, että sanelukulttuuria haetaankin nyt työmarkkinapöytien kautta.

Sopimuspöytään on tuotu ehdotuksia, jotka ovat kaikuja kaukaa menneisyydestä. Mainittakoon vaikka jäsenmaksujen perinnän lopettaminen, luottamushenkilöiden oikeuksien rajoittaminen ja lakko-oikeuksien rajoittaminen kehitysmaiden tasolla. Haluavatko Suomi ja työnantajat olla niiden maiden joukossa, jotka loukkaavat ILO:n sopimuksissa turvattua oikeutta ammatilliseen järjestäytymisvapauteen ja siihen kuuluvaa työtaisteluoikeutta? Niihin maihin kuuluvat maat, joissa demokratia, turvattomuus ja köyhyys ovat alati läsnä.

Arvostamani taloustieteilijä Sixten Korkman kirjoitti kolumnissaan 12. marraskuuta Helsingin Sanomissa, että ”elinkeinoelämässä hyvinvointivaltio nähdään lähinnä rasitteena ja ammattiyhdistysliike epädemokraattisena muinaisjäänteinä. Jotkut vaativat pääomaveroja alas ja ammattiyhdistysliikkeen jyräämistä ison konfliktin kautta (viimeksi Björn Wahlroos). Tähän kaipuuseen ei ole syytä yhtyä. Hänen arvionsa mukaan markkinafundamentalismi on raju eriarvoistumisen tie.”

Hyvä edustajisto

Pääoma- ja elinkeinoelämä jatkaa siitä, mihin se edellisellä hallituskaudella jäi. Tavoitteena sillä on jyrätä ay-liike! Mihin se sitten johtaisikaan? Varmuudella se johtaisi siihen, että Suomen menestyksäs sopimisen kulttuuri menisi rikki. Hyvinvointiyhteiskunta on Suomeen rakennettu sopien ja ratkaisuihin sitoutuen. Sopimisen kautta on rakennettu ihmisille, työntekijöille ja koko valtakunnalle ennustettavuutta ja vakatta. Sopimussyhteiskunta luo edellytykset vakaudelle ja työlle.

Mihin muuhun elinkeinoelämän linjaukset sitten tulevat johtamaan? Hyvät kuulijat – se johtaa väistämättä merkittäviin työmarkkinaselkkauksiin, joihin meidän pitää nyt varautua ja joita jo Postin, Sähköliiton, JHL:n ja Teollisuusliitonkin toimesta on käynnistetty.

Hyvät ay-toverit

Uskallan sanoa jo nyt, että ay-liikkeen jyrääminen ei tule onnistumaan. Nyt liittokierroksen voimin on ansiotason ja ostovoiman parannuttava. Tarvitsemme myös alakohtaisia uudistuksia, jotka parantavat työolosuhteita ja työelämää.

Meitä ei jyrätä, kun pidämme huolen yhtenäisyydestä ja korkeasta järjestäytymisasteesta.

Hyvät kuulijat

Voihan olla, että elinkeinoelämän edustajat ovat arvioineet, että ay-liike on rikki eikä kykene yhteistyöhön, etenkin kun järjestäytymisaste on ollut laskeva.

Hyvä edustajisto – näytetään elinkeinoelämälle, että he ovat tehneet pahan virhearvion.

Kansalaisten tuki, neuvottelukykymme, vastuumme yhteiskunnan vakaudesta, päämäärämme huolehtia heikoimmista ja tarvittaessa kyky käyttää järjestöllistä voimaa ovat tekijöitä, jotka heidän olisi nyt viisainta ottaa huomioon.

Nyt jos koskaan meidän tulee kertoa työpaikoilla yhtenäisyyden ja järjestäytymisen merkityksestä työntekijöille, ja mikseipä myös vastuutta ja yhteiskuntavakautta arvostaville työnantajatahoille.

Kiitos.